

DIGITALNI IZVORI ZNANJA I NJIHOVO KORIŠTENJE – PRIMJER KNJIŽNICE INSTITUTA “RUĐER BOŠKOVIĆ” ZAGREB

Ivana Pažur

Knjižnica Instituta “Ruđer Bošković”, Zagreb

ipazur@rudjer.irb.hr

Sažetak

U radu se daje pregled digitalnih izvora Knjižnice Instituta “Ruđer Bošković”, prvenstveno elektroničkih časopisa i njihova korištenja. Podaci o korištenju dobiveni su metodom analize pristupa pomoću dnevnčkih datoteka. Rezultati su pokazali nedovoljnu iskorištenost dijela elektroničkih časopisa.

1. Uvod

Posljednjih nekoliko godina digitalni izvori znanstvenih informacija dobivaju sve veću ulogu u diseminaciji znanstvenih informacija. Nezaobilazan izvor u tom procesu sve su više i elektronički časopisi. Slijedeći taj trend, knjižničari akademskih knjižnica nastoje svojim korisnicima osigurati dostupnost elektroničkih časopisa, no čini se da pri tim nastojanjima i dodatnim naporima koje iziskuje nabava te građe, naročito u našim uvjetima, knjižničari pomalo gube iz vida korisnike. Pitanje koje se uvijek postavljalo pred knjižničare, pa tako i u slučaju digitalnih izvora, jest njihova korištenost i/ili iskorištenost.

Na osnovi tog pitanja u prvom dijelu rada daje se kratak prikaz digitalnih izvora kojima raspolaže Knjižnica Instituta “Ruđer Bošković” (u daljnjem tekstu IRB), dok se u drugom dijelu razmatra njihovo korištenje.

2. Digitalni izvori Knjižnice Instituta “Ruđer Bošković”

Knjižnica IRB-a posljednjih nekoliko godina nastoji svojim korisnicima omogućiti dostupnost i korištenje što većeg broja digitalnih izvora. Radi lakše orijentacije digitalni izvori kojima Knjižnica trenutačno raspolaže razvrstani su u pet skupina:

- 2.1. Mrežni poslužitelj (web)
- 2.2. Elektronički (online) katalog
- 2.3. Elektronička (online) bibliografija

2.4. Elektroničke (online) baze podataka

2.5. Elektronički časopisi¹

2.1. Mrežni poslužitelj Knjižnica je sama počela izrađivati 1994. Otada je narastao do informacijski bogatog i opsežnog poslužitelja s oko 1 600 stranica na hrvatskom i engleskom jeziku (<http://knjiznica.irb.hr>).

Sadržaj mrežnih stranica prvenstveno je usmjeren na zadovoljavanje informacijskih potreba znanstvenika Instituta, te ostalih članova akademske zajednice iz područja kemije, fizike, biologije, biomedicine, matematike i znanosti o okolišu.

Informacijski izvori sistematizirani su u osam glavnih skupina na početnoj stranici (homepage): o Knjižnici, virtualna referentna zbirka, znanost na Internetu, izobrazba, upute i podrška korisnika, pretraživanje, online katalozi, elektronički izvori, novosti.

Knjižnica nastoji svoj fond proširiti i nadopuniti sve brojnijim besplatnim i kvalitetnim izvorima dostupnim na mreži. Tako su nastale tematske cjeline "Virtualna referentna zbirka" s ciljem okupljanja raspoložive referentne literature i "Znanost na Internetu", gdje su selektirani i sistematizirani besplatni izvori iz prije spomenutih prirodnih znanosti.

2.2. Elektronički katalozi čine bitan dio digitalnih izvora jer omogućuju uvid u tiskani fond Knjižnice. Preko jedinstvenog sučelja moguće je pretraživati fond Knjižnice IRB-a kao i fondove 26 knjižnica sudionica projekta "Sustav znanstvenih informacija, podsustav Prirodoslovlje (<http://prirodo.irb.hr>).²

2.3. Hrvatska znanstvena bibliografija³ nastoji na jednome mjestu okupiti ukupnu znanstvenu produkciju nastalu kao rezultat rada na programima/temama/projektima Ministarstva znanosti i tehnologije. (<http://bib.irb.hr>)

2.4. Preko "Centra za online baze podataka"⁴ (<http://knjiznica.irb.hr/ovid>) članovima akademske i znanstvene zajednice dostupne su baze: *Current Contents*, *Medline*, *Core Biomedical Collection*, *INSPEC*, *Evidence based medicine review*, *ERIC* i *Agricola*, *PsycINFO*, a odnedavno i *Web of Science*.

2.5. Elektroničkim časopisima može se pristupiti na tri načina:

2.5.1. preko popisa tekuće periodike Knjižnice IRB-a

2.5.2. preko baze elektroničkih časopisa – Elektronische Zeitschriftenbibliothek (EZB)

2.5.3. izravno preko poslužitelja izdavača

¹ U ovom radu pod pojmom "elektronički časopis" razumijevaju se časopisi dostupni isključivo putem mrežnih stanica (web), bez obzira na to postoje li samo u elektroničkom obliku ili su elektronička inačica tiskanog časopisa.

² Projekt Ministarstva znanosti i tehnologije RH pokrenut 1995.

³ Projekt Ministarstva znanosti i tehnologije RH pokrenut 1997.

⁴ Projekt Ministarstva znanosti i tehnologije RH pokrenut 1996.

2.5.1. Popis tekuće periodike IRB-a sadrži 400 naslova na koje se Knjižnica pretplaćuje u tiskanom obliku s vezama (link) na njihove elektroničke verzije. Uz časopise za koje djelatnici IRB-a imaju pravo pristupa cjelovitom tekstu stoji napomena, dok ostale elektroničke verzije dopuštaju korisnicima pregledavanje sadržaja brojeva i eventualno sažetke. (<http://knjiznica.irb.hr/pretplata>)

2.5.2. Baza elektroničkih časopisa (EZB) na jednome mjestu objedinjuje više od 10 000 elektroničkih časopisa, a grafičkim simbolom žute boje označeni su oni za koje djelatnici IRB-a imaju pravo pristupa cjelovitom tekstu. Grafičkim simbolom zelene boje označeni su časopisi koji su dulje (najčešće starija godišta časopisa) ili kraće vrijeme (pokusno razdoblje) besplatni za sve korisnike. (<http://knjiznica.irb.hr/ezb>)

2.5.3. Izdavači omogućavaju dostupnost velikog broja elektroničkih časopisa neposredno preko vlastitih poslužitelja. U srpnju 2002. korisnicima je bilo dostupno 2 129⁵ elektroničkih naslova s cjelovitim tekstom. Većinu čine časopisi tri velika izdavača – Elsevier (ScienceDirect s 1208 naslova), Springer (SpringerLINK s 410 naslova) i Wiley (100 naslova). Uz pretplaćene elektroničke naslove u istom je razdoblju dostupno još 2 869 naslova koji su svima, na dulje ili kraće, dani na besplatno korištenje.

3. Analiza pristupa pomoću dnevničkih datoteka

Digitalno okruženje omogućava primjenu novih metoda za praćenje i analizu korištenja digitalnih izvora. Uz pomoć programske podrške moguće je automatski pratiti sve aktivnosti ili transakcije ostvarene s računalnim sustavom poslužitelja, tzv. log file analysis.⁶

Analiza pristupa pomoću dnevničkih datoteka prvobitno je bila namijenjena administratorima poslužitelja za praćenje opterećenosti sustava, no s vremenom su je počeli koristiti i knjižničari (Bauer, 2000).

Osnovni elementi analize pristupa pomoću dnevničke datoteke sadrže odgovore na sljedeća pitanja (Borghuis 1997):

Tko? – Identifikacija korisnika; u većini se identificira IP adresa⁷ računala s kojeg korisnik pristupa. Kada je pristupanje regulirano preko korisničkog računa (username i password), moguća je osobna identifikacija korisnika i njegovih aktivnosti.

Kada? – Datum i vrijeme pristupanja.

Što? – Identifikacija korištenih materijala (časopis, članak, stranica, dio članka i sl.).

⁵ Ubrojani su pretplaćeni časopisi (elektronička verzija besplatna uz tiskanu i elektroničke verzije koje se nadoplaćuju), časopisi za koje IRB besplatno može koristiti arhiv (starija godišta), časopisi za koje IRB ima pokusno razdoblje (npr. *Blackwel Synergy*, časopisi American Physical Society i dr.).

⁶ dnevnička datoteka, dnevnik rada

⁷ Internet Protocol Adress, službena oznaka računala na Internetu

Kako? - Identifikacija načina korištenja informacija: npr. pregledavanje, spremanje ili tiskanje materijala. Budući da su te opcije na računalu korisnika i ne dosežu do poslužitelja, za praćenje je potrebna dodatna programska podrška.

Pri analizi prikupljenih podataka ne smiju se previdjeti i neki nedostaci te metode (Jenkins, 1997; Bauer, 2000; Goldberg, 2001; Liu, Cox, 2002,):

1. Aktivnosti korisnika registriraju se do trenutka dobivanja podataka iz baze i stoga ne znamo na koji su način dalje korišteni, npr. čitaju li korisnici izravno na zaslonu.
2. Pri praćenju korištenja digitalnih izvora različitih izdavača problem je to što su smješteni na različitim poslužiteljima te se ne mogu na jednome mjestu obuhvatiti sva korisnikova pretraživanja.
3. Pretraživanja se u predmemoriji (*cache memory*) mogu zadržavati po nekoliko dana. Ukoliko korisnik u tom vremenu ponovno zatraži isti sadržaj, dobit će ga iz predmemorije pa taj pristup neće biti registriran na poslužitelju.
4. Često nije potpuno jasno što se registrira, broj pretraživanja ili broj učitavanja cjelovitog teksta članaka. Uz to je vezana i ambivalentnost terminologije kojom se, primjerice, služe različiti izdavači.
5. Potječu li registrirani zahtjevi od jedne ili više osoba? Ne može se razlučiti potječu li višekratni upiti za isti dokument od jednog ili više korisnika. Individualnog korisnika ne može se identificirati preko IP adrese ako nema stalnu vezu na Internet, a i kada je, njegovo se pristupanje ne može sustavno pratiti ako koristi više računala. Osim toga, istim se računalom može služiti više osoba, dakle za različite upite bilježi se ista IP adresa pa također ne dobivamo točne podatke o korištenju.

4. Korištenje elektroničkih časopisa na primjeru IRB-a

Razmatranje korištenja svih prije spomenutih digitalnih izvora Knjižnice IRB-a pomoću analize dnevnčkih datoteka zahtijevalo bi znatno veći prostor, i zato sam se ograničila na prikaz korištenja elektroničkih časopisa. Međutim, glavni je poticaj za razmatranje njihova korištenja dugotrajno nastojanje Knjižnice IRB-a da svojim korisnicima omogući pristup što većem broju elektroničkih časopisa, kao i promjene iz 2002. godine. O tome će biti više riječi poslije.

Zbog nedostatnih financijskih sredstava broj elektroničkih časopisa dosežao je najviše stotinjak naslova. Radilo se uglavnom o elektroničkim verzijama koje su se dobivale besplatno uz pretplatu na tiskanu verziju te o duljim ili kraćim pokusnim razdobljima (*free trial*) pojedinih izdavača ili službi.

U takvim uvjetima, dakako, naši korisnici nisu mogli potpuno razviti naviku kontinuiranog korištenja elektroničkih časopisa.

Situacija se znatno promijenila 2002. godine kada je Ministarstvo znanosti i tehnologije sklopilo trogodišnji nacionalni ugovor s tri velika izdavača (Elsevier, Wiley i Springer), te je članovima hrvatske akademske zajednice postao dostupan

veliki broj elektroničkih časopisa na koje njihova matična knjižnica nije morala biti preplaćena u tiskanom obliku.

Pristup elektroničkim časopisima Knjižnice IRB-a reguliran je uglavnom preko IP adresa, a pravo pristupa i korištenja imaju samo korisnici s "irb" domene.

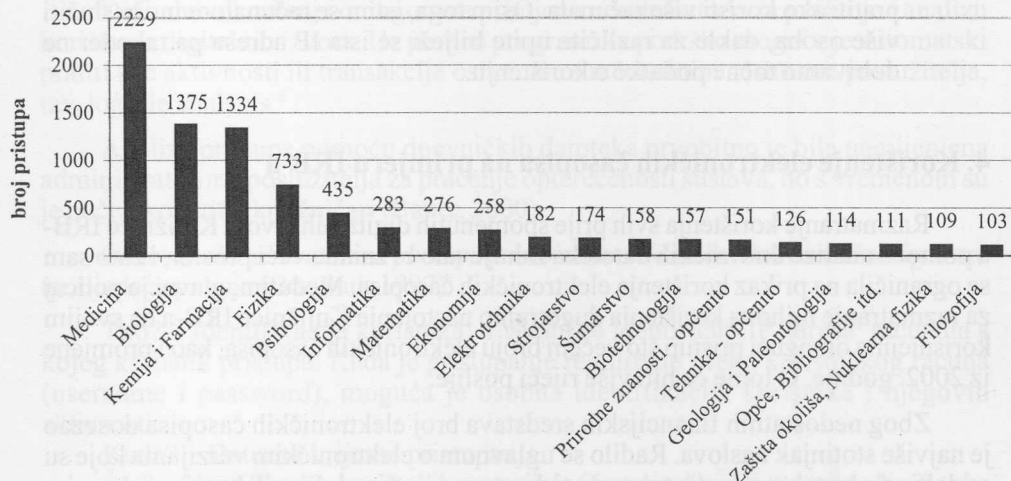
Kao što je prije spomenuto, praćenje korištenja elektroničkih časopisa otežava činjenica da su smješteni na poslužiteljima različitih izdavača. U tom smislu "Lista tekuće periodike IRB-a" ne omogućava prikupljanje statističkih podataka o korištenju, a na poslužitelju IRB-a mjerljiv je jedino pristup na mrežnu stranicu s popisom časopisa.

Prednost baze EZB je okupljanje elektroničkih časopisa u jedinstvenu bazu pa se na jednome mjestu može pratiti korištenje časopisa različitih izdavača, no ipak samo do određene razine.

Knjižničari, administratori baze na temelju analize dnevnčkih datoteka dobivaju mjesečne i godišnje izvještaje o korištenju.

Pristupanje se prati prema znanstvenom području, izdavaču, naslovu časopisa i IP adresama.

Prikaz pristupa prema području znanosti⁸ za 2001. pokazuje, prema očekivanju, da su najzastupljenije prirodne znanosti, (medicina, biologija, kemija, fizika) no iznenađuje da je na petome mjestu psihologija (slika 1.).

Slika 1. Analiza korištenja časopisa u EZB bazi po području znanosti za 2001.⁹

Budući da je baza javno dostupna svim korisnicima, registrira se svako pristupanje preko sučelja IRB knjižnice bez obzira na to odakle upit dolazio, iz koje

⁸ Časopisi su 2001. bili razvrstani u 37 područja.

⁹ Radi preglednijeg grafičkog prikaza uključena su područja znanosti kojima se pristupilo najmanje sto puta.

god ustanove ili čak druge zemlje, pa su i korisnici izvan IRB-a mogli u većoj mjeri pristupati časopisima iz psihologije.

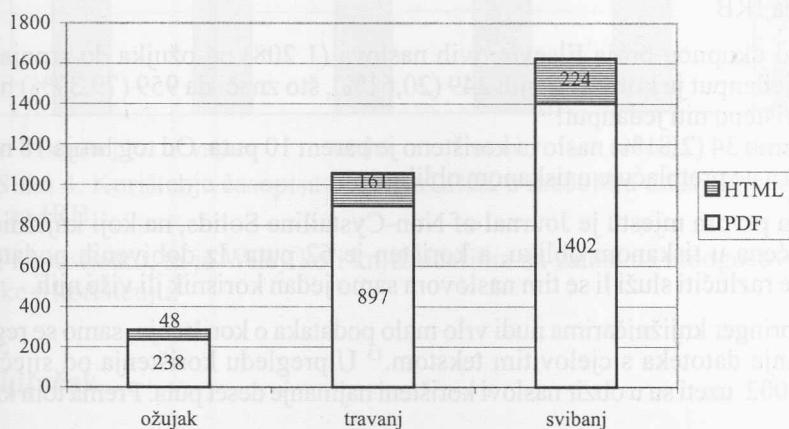
Jedan od čimbenika koji utječe na korištenje jest i ponuda, a u bazi brojčano pretežu časopisi iz znanstvenih područja koja ujedno prednjače u pogledu korištenja.

Analiza pristupa pomoću dnevnčkih datoteka u EZB bazi korisnika može pratiti samo do trenutka izbora veze (*link*) koja vodi na željeni časopis i ujedno poslužitelj izdavača na kojem se bilježe daljnje transakcije.

Ukoliko korisnik na svom računalu pohrani URL adresu časopisa koji smatra zanimljivim i često ga koristi te se u kasnijim pristupanjima ne služi EZB bazom već odlazi izravno na stranicu časopisa, taj pristup neće biti registriran u EZB bazi. Takva situacija upućuje na relativnost prikupljenih podataka o korištenju.

Elsevier knjižničarima nudi mjesečna i godišnja izvješća o korištenju elektroničkih časopisa dostupnih preko njegove službe "ScienceDirect". Sofisticirana programska podrška omogućava vrlo iscrpan pregled aktivnosti i obavljenih transakcija. Osim osnovnih elemenata analize pristupa preko dnevnčkih datoteka moguće je pratiti pretraživanja korisnika u smislu razlikovanja osnovnog i naprednog pretraživanja, zatim korištenje osobnih profila, korištenje časopisa na koje knjižnica nije preplaćena, predbilježbe na obavijesti o novim brojevima putem elektroničke pošte itd.

Također je moguće razlikovati koriste li se više dokumenti u PDF ili HTML formatu; indikativno je davanje prednosti PDF pred HTML formatom (slika 2.). Razlog davanja prednosti PDF formatu može biti izgled dokumenta identičan onome u tiskanom časopisu kao i jednostavnije tiskanje jer većina korisnika radove čita otisnute na papiru, a ne na zaslonu.¹⁰

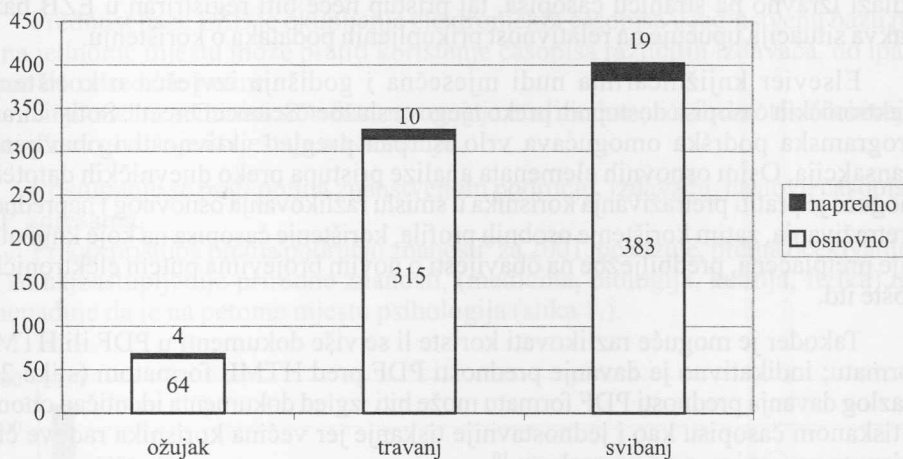

Slika 2. Korištenje radova u PDF i HTML formatu od ožujka do svibnja 2002. za IRB

¹⁰ Anketiranje provedeno na IRB-u u prosincu 2001. i siječnju 2002. pokazalo je da 73% ispitanika radove tiska na papir.

Budući da Elsevier nudi bogate mogućnosti pretraživanja svakako je zanimljivo da korisnici vrlo rijetko koriste napredno pretraživanje¹¹ (slika 3.). Mogući razlog neiskorištenosti naprednog pretraživanja leži u tome što osnovno pretraživanje nudi slične mogućnosti u obliku jednostavnijem i pristupačnijem korisniku. Kod naprednog pretraživanja korisnik sam mora upisivati i kombinirati Booleove operatore čemu većina korisnika nije vična. Za napredno pretraživanje korisnik mora dublje poznavati tehniku pretraživanja, a većina korisnika u tom pogledu nije educirana.

Međutim, analiza pristupa s dnevniciškim datotekama ove i slične pretpostavke ne može ni potvrditi niti opovrgnuti.

Slika 3. Korištenje osnovnog i naprednog pretraživanja od ožujka do svibnja 2002. za IRB

Od ukupnog broja Elsevierovih naslova (1 208) od ožujka do srpnja 2002. barem jedanput je korišteno njih 249 (20,61%), što znači da 959 (79,39%) naslova nije korišteno niti jedanput!¹²

Samo 34 (2,81%) naslova korišteno je barem 10 puta. Od tog broja 18 naslova knjižnica ne pretplaćuje u tiskanom obliku.

Na prvom mjestu je Journal of Non-Crystalline Solids, na koji knjižnica nije pretplaćena u tiskanom obliku, a korišten je 62 puta. Iz dobivenih podataka ne može se razlučiti služi li se tim naslovom samo jedan korisnik ili više njih.

Springer knjižničarima nudi vrlo malo podataka o korištenju, samo se registrira učitavanje datoteka s cjelovitim tekstom.¹³ U pregledu korištenja od siječnja do lipnja 2002. uzeti su u obzir naslovi korišteni najmanje deset puta. Prema tom kriteriju

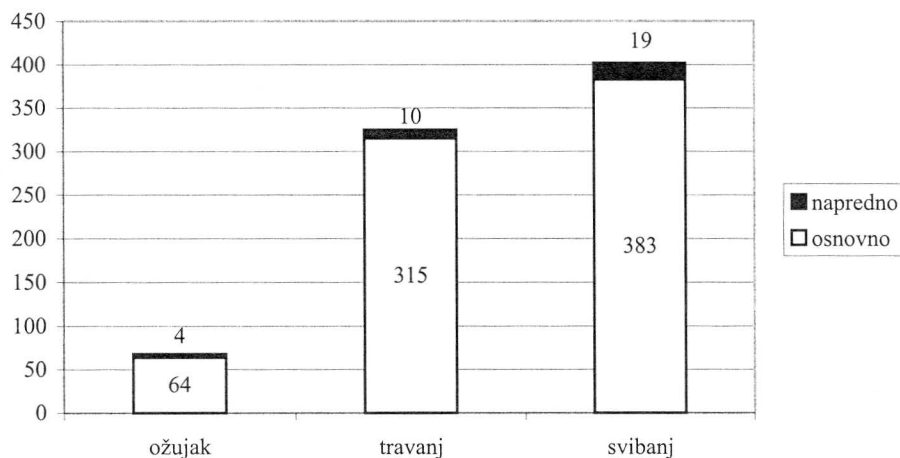
¹¹ Korištenje ScienceDirecta za siječanj i veljaču 2002. bilo je omogućeno preko CARNetova zamjenskog (proxy) poslužitelja i stoga nije zabilježeno na Elsevierovu poslužitelju.

¹² Podrazumijeva se učitavanje datoteka u PDF i HTML formatu.

¹³ Radovi su isključivo u PDF formatu.

Budući da Elsevier nudi bogate mogućnosti pretraživanja svakako je zanimljivo da korisnici vrlo rijetko koriste napredno pretraživanje¹¹ (slika 3.). Mogući razlog neiskorištenosti naprednog pretraživanja leži u tome što osnovno pretraživanje nudi slične mogućnosti u obliku jednostavnijem i pristupačnijem korisniku. Kod naprednog pretraživanja korisnik sam mora upisivati i kombinirati Booleove operatore čemu većina korisnika nije vična. Za napredno pretraživanje korisnik mora dublje poznavati tehniku pretraživanja, a većina korisnika u tom pogledu nije educirana.

Međutim, analiza pristupa s dnevniciškim datotekama ove i slične pretpostavke ne može ni potvrditi niti opovrgnuti.

Slika 3. Korištenje osnovnog i naprednog pretraživanja od ožujka do svibnja 2002. za IRB

Od ukupnog broja Elsevierovih naslova (1 208) od ožujka do srpnja 2002. barem jedanput je korišteno njih 249 (20,61%), što znači da 959 (79,39%) naslova nije korišteno niti jedanput!¹²

Samo 34 (2,81%) naslova korišteno je barem 10 puta. Od tog broja 18 naslova knjižnica ne preplaćuje u tiskanom obliku.

Na prvom mjestu je Journal of Non-Crystalline Solids, na koji knjižnica nije preplaćena u tiskanom obliku, a korišten je 62 puta. Iz dobivenih podataka ne može se razlučiti služi li se tim naslovom samo jedan korisnik ili više njih.

Springer knjižničarima nudi vrlo malo podataka o korištenju, samo se registrira učitavanje datoteka s cjelovitim tekstom.¹³ U pregledu korištenja od siječnja do lipnja 2002. uzeti su u obzir naslovi korišteni najmanje deset puta. Prema tom kriteriju

¹¹ Korištenje ScienceDirecta za siječanj i veljaču 2002. bilo je omogućeno preko CARNetova zamjenskog (proxy) poslužitelja i stoga nije zabilježeno na Elsevierovu poslužitelju.

¹² Podrazumijeva se učitavanje datoteka u PDF i HTML formatu.

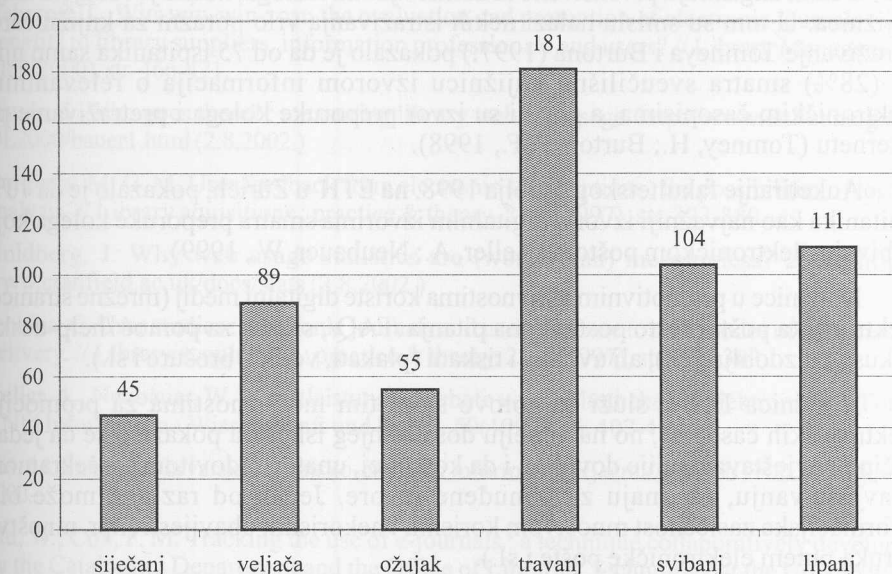
¹³ Radovi su isključivo u PDF formatu.

izlučeno je 14 (3,41%) naslova (ukupan broj naslova 410), 34 naslova koristila su se jedanput, 49 naslova korišteno je od 2 do 9 puta, a čak 313 (76,34%) naslova niti jedanput!

Zanimljivo je istaknuti da se od 14 izdvojenih naslova na njih 11 Knjižnica ne pretplaćuje u tiskanom obliku. Na prvome mjestu je časopis Analytical and Bioanalytical Chemistry na koji se Knjižnica ne pretplaćuje u tiskanom obliku, a koristio se 75 puta.

Kao ni kod ScienceDirecta, ni tu se iz dobivenih podataka ne može iščitati koristi li ovaj naslov višekratno jedan korisnik ili se radi o više njih.

Pregled po mjesecima pokazuje neravnomjeran intenzitet korištenja, a najviše pristupa bilo je u travnju. No, razlog ostaje nepoznat (slika 4.).

Slika 4. Korištenje časopisa SpringerLINK u razdoblju od siječnja do lipnja 2002. za IRB

I naposljetku, tu je Wiley koji knjižničarima na žalost ne omogućava uvid u podatke o korištenju.

5. Zaključak

Istraživanja korisnika općenito omogućavaju nam bolje razumijevanje načina korištenja ponuđenih izvora – kako se pretražuju, koji izvori se koriste i kakav je intenzitet korištenja. Podaci o korištenju digitalnih i ostalih izvora knjižničarima su vrlo dragocjeni u nastojanjima da korisnicima ponude kvalitetne, raznovrsne i prije

svega potrebne izvore znanja. Istraživanja korisnika uz pomoć metoda kao što su intervju, fokusne skupine i anketiranje dugotrajan su posao, stoga analiza pristupa uz pomoć dnevnčkih datoteka, unatoč nedostacima, može poslužiti kao vrlo korisno pomoćno sredstvo. Pri tome se mora imati na umu da su dobiveni podaci ipak relativan pokazatelj. "Statistika govori o pristupu, a ne o ljudima" (Goldberg, 2001).

Utvrđivanje intenziteta korištenja i iskorištenosti digitalnih izvora, bez obzira na metodu, trebalo bi biti neizostavan dio nabavne politike svake knjižnice.

Osim toga, takve studije mogu poslužiti kao polazište u edukaciji korisnika kao i u promotivnim aktivnostima. Nije dovoljno raspolagati digitalnim izvorima, valja poraditi i na njihovoj promociji i poticanju korištenja.

Cilj promocije je upoznavanje korisnika s dostupnim izvorima pa iako se izdavači u tome sami angažiraju prvenstveno iz komercijalnih razloga, nužno je i sudjelovanje knjižnica. U tom su smislu nalazi nekih istraživanja vrlo porazni za knjižničare. Istraživanje Tomneya i Burtona (1997.) pokazalo je da od 75 ispitanika samo njih 21 (28%) smatra sveučilišnu knjižnicu izvorom informacija o relevantnim elektroničkim časopisima, a glavni su izvor preporuke kolega i pretraživanje po Internetu (Tomney, H.; Burton, P. F., 1998).

Anketiranje fakultetskog osoblja 1998. na ETH-u Zürich, pokazalo je da 70% ispitanika kao najvažniji izvor o digitalnim izvorima smatra preporuke kolega koje dobivaju elektroničkom poštom (Keller, A.; Neubauer, W., 1999).

Knjižnice u promotivnim aktivnostima koriste digitalni medij (mrežne stranice, elektronička pošta, često postavljena pitanja /FAQ/, služba za pomoć /help-desk/, pokusna razdoblja i sl.), ali uvelike i tiskani (plakati, vodiči, brošure i sl.).

Knjižnica IRB-a služi se gotovo svim tim mogućnostima za promociju elektroničkih časopisa, no na temelju dosadašnjeg iskustva pokazalo se da jedan način obavještanja nije dovoljan i da korisnici, unatoč redovitom i višekratnom obavještanju, ne znaju za ponuđene izvore. Jedan od razloga može biti informacijska zasićenost mnoštvom korisnih i nekorisnih obavijesti (npr. mnoštvo poruka putem elektroničke pošte i sl.).

Obavještanje korisnika o postojanju digitalnih izvora nije dostatno. Sve važnija postaje edukacija za pristupanje i pronalaženje potrebnih materijala (Ascroft, 2000). Tu nam je činjenicu potvrdilo i predavanje koje je održala Knjižnica IRB-a radi upoznavanja korisnika s izvorima elektroničkih časopisa i mogućnostima pretraživanja. U anketi nakon predavanja svih je 38 ispitanika na pitanje treba li knjižnica održavati slična predavanja i promovirati svoje usluge odgovorilo potvrdno.

Analiza korištenja elektroničkih časopisa pomoću analize dnevnčkih datoteka za IRB pokazala je nedovoljnu iskorištenost Elsevierovih i Springerovih časopisa. Unatoč tome, prava slika o iskorištenosti pa time i isplativosti pretplate na te časopise dobila bi se uvidom i analizom podataka o korištenju svih ustanova u Hrvatskoj koje na temelju nacionalnog ugovora imaju pravo korištenja.

Dobiveni rezultati ipak nameću neka pitanja:

1. Jesu li ponuđeni izvori korisni/potrebni ili nekorisni/nepotrebni korisnicima IRB-a?
2. Što je razlog njihove neiskorištenosti?
3. Je li Knjižnica poduzela odgovarajuće aktivnosti u cilju upoznavanja, promocije i edukacije korisnika za njihovo korištenje?

Ta pitanja zasada ostaju bez odgovora, no u našem je profesionalnom interesu da ih nađemo.

Literatura

Ashcroft, L. Win-win-win : can the evaluation and promotion of electronic journals bring benefits to library suppliers, information professionals and users? // Library Management. 21, 9(2000), str. 466-471.

Bauer, K. Who goes there? : measuring library web site usage. <http://www.onlinemag.net/OL2000/bauer1.html> (2.8.2002.)

Borghuis, M. G. M. User feedback from electronic subscriptions : the possibilities of logfile analysis. // Library acquisitions : practice & theory. 21, 3(1997), str. 373-380.

Goldberg, J. Why web usage statistics are (worse than) meaningless? 2001. <http://www.cranfield.ac.uk/docs/stats> (2.8.2002.)

Jenkins, C. User studies : electronic journals and user response to new modes of information delivery. // Library acquisitions : practice & theory. 21, 3(1997), str. 355-363.

Keller, A.; Neubauer, W. Dienstleistungsangebote von Bibliotheken in elektronischer Form. // Nfd Information - Wissenschaft und Praxis. 50(1999), str. 407-412.

Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. Zagreb : Naklada Ljevak, 2000.

Liu, W.; Cox, F. M. Tracking the use of e-journals : a technique collaboratively developed by the Cataloging Department and the Office of Libraries Technology at the University of Louisville. // OCLS Systems & Services. 18, 1(2002), str. 32-39.

Tomney, H.; Burton, P. H. Electronic journals : a study of usage and attitudes among academics. // Journal of information science. 24, 6(1998), str. 419-429.